CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL MACIEJ SZPUNAR
prezentate la 2 mai 2019[1]

Cauza C-28/18

Verein für Konsumenteninformation
împotriva
Deutsche Bahn AG

[cerere de decizie preliminară formulată de Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria)]

„Cerere de decizie preliminară – Regulamentul (UE) nr. 260/2012 – Articolul 9 alineatul (2) – Cerințe tehnice și comerciale aplicabile operațiunilor de transfer de credit și de debitare directă în euro – Accesibilitatea plăților – Plată prin debitare directă în cadrul SEPA (zona unică de plăți în euro) – Condiții generale care impun ca plătitorul să aibă domiciliul în statul membru în care are domiciliul sau sediul și beneficiarul plății”

Introducere

1. Este unanim recunoscut faptul că libertățile fundamentale care reprezintă elementele constitutive ale pieței interne nu se împacă prea bine cu cerințele cu privire la domiciliu. În temeiul libertăților fundamentale, înlăturarea barierelor care se bazează pe cerințe cu privire la domiciliu a reprezentat dintotdeauna o preocupare centrală atât pentru legiuitorul Uniunii[2], cât și pentru Curte. În această privință, potrivit unei jurisprudențe constante, dispozițiile de drept intern care prevăd o distincție bazată pe criteriul domiciliului riscă să acționeze în principal în detrimentul resortisanților celorlalte state membre, nerezidenții fiind în cele mai multe cazuri străini[3]. Dat fiind faptul că libertățile fundamentale vizează în primul rând statele membre, cauzele soluționate de către Curte se referă în principal la măsurile luate de acestea prin care se impun cerințe privind domiciliul (pe teritoriul național).

2. Mult mai rar întâlnite sunt situațiile în care o persoană privată solicită unei alte persoane private să fie domiciliată într-un anumit loc. Această chestiune nu este clarificată în dreptul Uniunii. Este legal faptul că, în multe cazuri, este aproape imposibil pentru un client să obțină un împrumut ipotecar de la o bancă în ipoteza în care nu își are domiciliul în același stat membru cu cel în care își are sediul banca respectivă? Are dreptul un asigurător să refuze să acorde acoperirea prevăzută în polița de asigurare unui potențial client situat pe teritoriul unui alt stat membru? Astfel de situații sunt greu de conciliat cu obiectivul pieței interne, cel puțin din perspectiva unei persoane neinițiate. În timp ce, pentru unii, aceste practici sunt incompatibile cu logica unei piețe interne „în care libera circulație a mărfurilor, a persoanelor, a serviciilor și a capitalurilor este asigurată în conformitate cu dispozițiile

1 Limba originală: engleza.

2 A se vedea de exemplu articolele 20 și 21 din Directiva 2006/123/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind serviciile în cadrul pieței interne (JO 2006, L 376, p. 36, Ediție specială, 13/vol. 58, p. 50).

3 A se vedea de exemplu Hotărârea din 7 mai 1998, Clean Car Autoservice (C-350/96, EU:C:1998:205, punctul 29 și jurisprudența citată).

tratatelor”[4], alții ar invoca o pretinsă diferență fundamentală între activitatea entităților publice și cea a entităților private și faptul că, în ceea ce privește principiile, cel puțin inițial, activitatea publică urma să fie guvernată de libertățile fundamentale, iar activitatea privată urma să se întemeieze pe dispozițiile dreptului concurenței. Restul a fost lăsat la latitudinea „pieței” înseși.

3. Prezentele concluzii nu sunt menite să ofere un răspuns la această problemă fundamentală[5]. Este suficient să spunem că, în mod evident, în anumite cazuri, „piața” nu a reușit să reglementeze situațiile „orizontale” intervenite între două persoane de drept privat și acesta este motivul pentru care legiuitorul Uniunii a început să întreprindă acțiuni și a îngrădit autonomia privată[6]. Un exemplu elocvent în acest sens îl reprezintă reglementarea tarifelor pentru serviciile de roaming în Uniunea Europeană[7]. Într-adevăr, în acest caz, legiuitorul Uniunii a intervenit în relația dintre particulari – care se regăsesc într-o relație asimetrică: pe de o parte, societățile de telefonie, pe de altă parte, consumatorii – și a aplicat în mod direct instrumente clasice ale pieței interne precum principiul nediscriminării în situații orizontale[8].

4. Un alt exemplu de intervenție legislativă la nivelul Uniunii îl reprezintă cea din această cauză: plățile transfrontaliere pe teritoriul Uniunii Europene. În acest scop, în ajunul introducerii monedei euro ca mijloc legal de plată[9], la 29 decembrie 2001, Consiliul a adoptat un regulament privind plățile transfrontaliere: Regulamentul (CE) nr. 2560/2001[10], care a fost abrogat prin Regulamentul (UE) nr. 924/2009[11]. Ulterior, legiuitorul Uniunii a adoptat Regulamentul (UE) nr. 260/2012 de stabilire a cerințelor tehnice și comerciale aplicabile operațiunilor de transfer de credit și de debitare directă în euro[12]. Interpretarea acestui din urmă regulament face obiectul litigiului.

5. Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria) urmărește să afle dacă operatorul german de transport feroviar Deutsche Bahn Aktiengesellschaft (denumit în continuare „Deutsche Bahn”) poate impune clienților care doresc să plătească prin debitare directă să fie domiciliați în Germania.

6. În prezentele concluzii vom arăta că răspunsul trebuie să fie unul negativ. Principalele noastre argumente pot fi rezumate după cum urmează: o societate comercială nu este obligată să ofere clienților săi posibilitatea de plată prin debitare directă. Totuși, odată ce această opțiune a fost pusă la dispoziție, ea trebuie să fie oferită în mod nediscriminatoriu.

4 A se vedea articolul 26 alineatul (2) TFUE.

5 Adevărul se află cu siguranță undeva la mijloc.

6 Cu privire la autonomia privată și la dreptul Uniunii, a se vedea Leczykiewicz, D., Weatherill, St., „Private Law Relationships in EU Law”, în D. Leczykiewicz, St. Weatherill (editori), *The Involvement of EU Law in Private Law Relationships*, Hart Publishing, Oxford and Portland, Oregon, 2013, p. 1-8, p. 3-5.

7 A se vedea Regulamentul (UE) nr. 531/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iunie 2012 privind roamingul în rețelele publice de comunicații mobile în interiorul Uniunii (JO 2012, L 172, p. 10).

8 În mod evident, Uniunea a legiferat de asemenea prin intermediul armonizării în domeniul mai multor aspecte de drept privat, altfel spus în situații orizontale prin definiție (de exemplu, în domeniul agenților comerciali, al răspunderii civile pentru prejudiciile cauzate de produsele, al asigurărilor și, în general, al protecției consumatorilor). Cu toate că și în acest caz scopul final îl reprezintă crearea unei piețe interne (a se vedea în detaliu Müller-Graff, P.-Chr., „Allgemeines Gemeinschaftsprivatrecht”, în M. Gebauer, Chr. Teichmann (editori), *Europäisches Privat- und Unternehmensrecht (Enzyklopädie Europarecht, Band 6)*, Nomos, Baden-Baden, 2014, p. 69-151, la punctul 43 și următoarele), instrumentele utilizate nu sunt aceleași. În aceste cazuri, legiuitorul face mai mult decât o simplă transpunere a acelorași concepte care sunt utilizate în mod obișnuit în cadrul libertăților fundamentale.

9 1 ianuarie 2002.

10 Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 19 decembrie 2001 privind plățile transfrontaliere în euro (JO 2001, L 344, p. 13, Ediție specială, 06/vol. 04, p. 145).

11 Regulamentul (CE) nr. 924/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 septembrie 2009 privind plățile transfrontaliere în Comunitate și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 2560/2001 (JO 2009, L 266, p. 11).

12 Regulamentul (UE) nr. 260/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 martie 2012 de stabilire a cerințelor tehnice și comerciale aplicabile operațiunilor de transfer de credit și de debitare directă în euro și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 924/2009 (JO 2012, L 94, p. 22), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (UE) nr. 248/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 februarie 2014 (JO 2014, L 84, p. 1) (denumit în continuare „Regulamentul nr. 260/2012”).

Cadrul juridic

7. Articolul 1 din Regulamentul nr. 260/2012, intitulat „Obiectul și domeniul de aplicare”, are următorul cuprins:

„(1) Prezentul regulament stabilește reguli pentru operațiunile de transfer de credit și de debitare directă în euro pe teritoriul Uniunii, în care atât prestatorul de servicii de plată al plătitorului, cât și prestatorul de servicii al beneficiarului plății se află pe teritoriul Uniunii sau în care unicul prestator de servicii de plată (denumit în continuare «PSP») implicat în operațiune se află pe teritoriul Uniunii.

(2) Prezentul regulament nu se aplică:

(a) operațiunilor de plată efectuate între și în cadrul unor PSP, inclusiv agențiile sau sucursalele acestora în cont propriu;

(b) operațiunilor de plată procesate și executate prin intermediul unor sisteme de plăți de mare valoare, excluzând operațiunile de debitare directă, pe care plătitorul nu a cerut explicit să fie transferate printr-un sistem de plăți de mare valoare;

(c) operațiunilor de plată prin card sau dispozitiv similar, inclusiv operațiunilor de retragere de numerar, cu excepția cazului în care cardul de plată sau dispozitivul similar este folosit doar pentru a genera informația necesară pentru a realiza un transfer de credit sau o debitare directă într-un și dintr-un cont de plăți identificat prin BBAN sau IBAN;

(d) operațiunilor de plată prin intermediul dispozitivelor de telecomunicații, digitale sau informatice, dacă aceste operațiuni de plată nu conduc la un transfer de credit sau la o debitare directă într-un și dintr-un cont de plăți identificat prin BBAN sau IBAN;

(e) operațiunilor de remitere de bani, conform definiției de la articolul 4 alineatul (13) din Directiva 2007/64/CE[13];]

(f) operațiunilor de plată prin care este transferată monedă electronică, așa cum este definită la articolul 2 punctul 2 din Directiva 2009/110/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 septembrie 2009 privind accesul la activitate, desfășurarea și supravegherea prudențială a activității instituțiilor emitente de monedă electronică[14], cu excepția cazului în care astfel de operațiuni determină un transfer de credit sau o debitare directă într-un și dintr-un cont de plăți identificat prin BBAN sau IBAN.

(3) Când schemele de plăți se bazează pe operațiuni de plată prin transfer de credit sau prin debitare directă, dar au și caracteristici sau servicii suplimentare opționale, prezentul regulament se aplică numai operațiunilor de transfer de credit sau de debitare directă de bază.”

8. Articolul 2 din Regulamentul nr. 260/2012, intitulat „Definiții”, prevede:

„În sensul prezentului regulament, se aplică următoarele definiții:

(1) «transfer de credit» înseamnă un serviciu de plată național sau transfrontalier pentru creditarea unui cont de plăți al beneficiarului plății printr-o operațiune de plată sau o serie de astfel de operațiuni din contul unui plătitor de către PSP care deține contul de plăți al celui din urmă, pe baza unei instrucțiuni date de plătitor;

13 Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2002/65/CE, 2005/60/CE și 2006/48/CE și de abrogare a Directivei 97/5/CE (JO 2007, L 319, p. 1).

14 JO 2009, L 267, p. 7.

(2) «debitare directă» înseamnă un serviciu de plată național sau transfrontalier pentru debitarea unui cont de plăți al plătitorului, atunci când o operațiune de plată este inițiată de beneficiarul plății pe baza consimțământului plătitorului;

(3) «plătitor» înseamnă o persoană fizică sau juridică care deține un cont de plăți și permite executarea unui ordin de plată din respectivul cont de plăți sau, în cazul în care nu există un cont de plăți al plătitorului, o persoană fizică sau juridică care efectuează un ordin de plată în contul de plăți al unui beneficiar al plății;

(4) «beneficiar al plății» înseamnă persoana fizică sau juridică care deține un cont de plăți și care este destinatarul vizat al fondurilor care au făcut obiectul unei operațiuni de plată;

(5) «cont de plăți» înseamnă un cont deținut în numele unuia sau al mai multor utilizatori ai serviciilor de plată și care este folosit pentru executarea operațiunilor de plată;

[…]

(21) «mandat» înseamnă exprimarea consimțământului și a autorizării date de plătitor beneficiarului plății și (direct sau indirect prin intermediul beneficiarului plății) PSP-ul plătitorului pentru a permite beneficiarului plății să inițieze colectarea în vederea debitării contului de plăți specificat al plătitorului și pentru a permite PSP-ul plătitorului să se conformeze acestor instrucțiuni;

[…]

(26) «operațiune de plată transfrontalieră» înseamnă o operațiune de plată inițiată de către un plătitor sau de către un beneficiar al plății, în cazul în care PSP-ul plătitorului și PSP-ul beneficiarului plății se află în state membre diferite;

(27) «operațiune de plată națională» înseamnă o operațiune de plată inițiată de către un plătitor sau de către un beneficiar al plății, în cazul în care PSP-ul plătitorului și PSP-ul beneficiarului plății se află în același stat membru;

[…]”

9. Potrivit articolului 3 din Regulamentul nr. 260/2012, intitulat „Accesibilitate”:

„(1) PSP-ul beneficiarului plății care este accesibil pentru un transfer de credit național în cadrul unei anumite scheme de plăți trebuie să fie accesibil, conform normelor schemei de plăți de la nivelul Uniunii, pentru transferurile de credit inițiate de un plătitor printr-un PSP aflat într-un alt stat membru.

(2) PSP-ul plătitorului care este accesibil pentru o debitare directă națională în cadrul unei anumite scheme de plăți trebuie să fie accesibil, conform normelor privind schema de plăți de la nivelul Uniunii, pentru debitările directe inițiate de un beneficiar al plății prin intermediul unui PSP aflat în alt stat membru.

(3) Alineatul (2) se aplică numai operațiunilor de debitare directă care sunt accesibile consumatorilor ca plătitori în cadrul schemei de plăți.”

10. Articolul 9 din Regulamentul nr. 260/2012, intitulat „Accesibilitatea plăților”, prevede:

„(1) Un plătitor care efectuează un transfer de credit către un beneficiar al plății care deține un cont de plăți situat pe teritoriul Uniunii nu specifică statul membru în care contul de plăți respectiv este situat, cu condiția ca acest cont de plăți să fie accesibil în conformitate cu articolul 3.

(2) Un beneficiar al plății care acceptă un transfer de credit sau care utilizează debitarea directă pentru a primi fonduri de la un plătitor care deține un cont de plăți situat pe teritoriul Uniunii nu specifică statul membru în care contul de plăți respectiv este situat, cu condiția ca acest cont de plăți să fie accesibil în conformitate cu articolul 3."

11. Articolul 77 din Directiva (UE) 2015/2366 [15], intitulat „Cereri de rambursări ale unor operațiuni de plată inițiate de către sau prin intermediul unui beneficiar al plății", prevede la alineatul (1):

„Statele membre se asigură că plătitorul poate solicita rambursarea prevăzută la articolul 76 pentru o operațiune de plată autorizată inițiată de către sau prin intermediul unui beneficiar al plății în termen de opt săptămâni de la data la care fondurile au fost debitate."

12. Regulamentul (UE) 2018/302 [16], în vigoare de la 3 decembrie 2018, prevede la articolul 5, intitulat „Nediscriminarea din motive legate de plată", următoarele:

„(1) Comerciantul nu aplică, în cadrul tranzacțiilor de plată care se încadrează în seria de mijloace de plată acceptate de acesta, din motive legate de cetățenia sau naționalitatea, sau de domiciliul ori sediul clientului, de locul în care este situat contul de plăți, de sediul prestatorului de servicii de plată sau de locul emiterii unui instrument de plată în Uniune, condiții diferite pentru o operațiune de plată în cazul în care:

(a) operațiunea de plată este efectuată prin intermediul unei tranzacții electronice prin transfer de credit, debitare directă sau printr-un instrument de plată pe bază de card în cadrul aceleiași mărci și categorii de plată;

(b) cerințele de autentificare sunt îndeplinite, în temeiul Directivei (UE) 2015/2366; și

(c) operațiunile de plată sunt efectuate într-o monedă acceptată de către comerciant.

(2) În cazul în care se justifică din motive obiective, interdicția prevăzută la alineatul (1) nu împiedică comerciantul de a amâna livrarea bunurilor sau prestarea serviciului până în momentul în care comerciantul primește confirmarea că tranzacția de plată a fost inițiată în mod corespunzător.

(3) Interdicția prevăzută la alineatul (1) nu împiedică comercianții să solicite comisioane pentru utilizarea unui instrument de plată pe bază de card pentru care comisioanele interbancare nu sunt reglementate în temeiul capitolului II din Regulamentul (UE) 2015/751 [17] și pentru serviciile de plată cărora nu li se aplică Regulamentul (UE) nr. 260/2012, cu excepția cazului în care interdicția sau limitarea dreptului de a solicita comisioane pentru utilizarea instrumentelor de plată în conformitate cu articolul 62 alineatul (5) din Directiva (UE) 2015/2366 a fost introdusă în dreptul statului membru căruia i se supune activitatea comerciantului. Comisioanele percepute nu depășesc costurile directe suportate de către comerciant pentru utilizarea instrumentului de plată respectiv."

15 Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2015 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 2002/65/CE, 2009/110/CE, 2013/36/UE și a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010, și de abrogare a Directivei 2007/64/CE (JO 2015, L 337, p. 35).

16 Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 28 februarie 2018 privind prevenirea geoblocării nejustificate și a altor forme de discriminare bazate pe cetățenia sau naționalitatea, domiciliul sau sediul clienților pe piața internă și de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 2006/2004 și (UE) 2017/2394, precum și a Directivei 2009/22/CE (JO 2018, L 601, p. 1).

17 Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2015 privind comisioanele interbancare pentru tranzacțiile de plată cu cardul (JO 2015, L 123, p. 1).

Situația de fapt, procedura și întrebarea preliminară

13. Reclamanta din litigiul principal, Verein für Konsumenteninformation, are competența de a introduce acțiuni pentru protecția consumatorilor, în conformitate cu dreptul austriac.

14. Pârâta din litigiul principal, Deutsche Bahn, este un societate de transport feroviar cu sediul în Germania care oferă, printre altele, clienților austrieci posibilitatea să rezerve călătorii cu trenul prin internet. În acest scop, societatea încheie cu consumatorii contracte în temeiul condițiilor sale generale de transport. Aceste condiții cuprind o clauză care prevede că biletele de călătorie rezervate prin intermediul site-ului internet pot fi achitate în special cu cardul de credit, prin transfer bancar imediat sau pe baza schemei de debitare directă în cadrul zonei unice de plăți în euro (SEPA), această din urmă opțiune fiind limitată la acei clienți care sunt domiciliați în Germania. În plus, pentru aprobarea schemei de debitare directă în cadrul SEPA este necesar acordul pentru verificarea solvabilității.

15. Verein für Konsumenteninformation a sesizat Handelsgericht Wien [Tribunalul Comercial din Viena, Austria] cu o acțiune în încetare prin care a solicitat acestei instanțe să oblige Deutsche Bahn la încetarea utilizării acestei clauze în contractele încheiate cu consumatorii, pentru motivul că ea ar fi contrară articolului 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 260/2012, dat fiind faptul că un consumator are, de regulă, un cont de plăți deschis la o instituție de credit cu sediul în statul membru de domiciliu.

16. Prin hotărârea din 13 iulie 2016, Handelsgericht Wien (Tribunalul Comercial din Viena) a admis cererea formulată de Verein für Konsumenteninformation în ceea ce privește consumatorii cu domiciliul în Austria, pentru motivul că clauza în litigiu încalcă dispozițiile articolului 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 260/2012.

17. În apel, printr-o hotărâre pronunțată la 14 martie 2017, Oberlandesgericht Wien (Tribunalul Regional Superior din Viena, Austria) a anulat hotărârea atacată și a respins acțiunea formulată de Verein für Konsumenteninformation, pentru motivul că, în timp ce articolul 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 260/2012 impune atât plătitorilor, cât și beneficiarilor plăților să aibă doar un cont bancar pentru a fi în măsură să efectueze plăți interne și transfrontaliere prin debitarea directă în cadrul SEPA, acest regulament nu obligă beneficiarii plăților să accepte, în toate cazurile, anumite instrumente de plată SEPA în schimburile comerciale desfășurate cu consumatorii.

18. În recursul formulat de Verein für Konsumenteninformation împotriva acestei hotărâri, Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă) a apreciat că articolul 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 260/2012, prin faptul că le interzice plătitorilor și beneficiarilor plăților să impună statul membru în care trebuie să fie deschis contul celeilalte părți, nu se aplică prestatorilor de servicii de plată, ci se aplică raportului dintre beneficiarii plăților și plătitori și astfel îi protejează pe aceștia. Deși este adevărat că, interpretată literal, această dispoziție interzice numai impunerea condiției privind locul în care se situează contul de plată al plătitorului, cu toate acestea, cerința ca plătitorul pe baza unei debitări directe să aibă domiciliul în statul membru în care are domiciliul sau sediul și beneficiarul plății ar putea afecta această dispoziție din moment ce contul unui plătitor este situat de regulă în statul în care își are domiciliul plătitorul.

19. În aceste împrejurări, Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă) a hotărât, prin decizia din 20 decembrie 2017, primită de Curte la 17 ianuarie 2018, să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 9 alineatul (2) din [Regulamentul nr. 260/2012] trebuie interpretat în sensul că beneficiarului plății i se interzice să impună ca plata pe baza schemei de debitare directă SEPA să fie supusă condiției ca plătitorul să aibă domiciliul în statul membru în care are domiciliul sau sediul și beneficiarul plății, atunci când sunt acceptate și alte modalități de plată, ca de exemplu plata cu cardul de credit?”

20. Au depus observații scrise părțile din litigiul principal și Comisia Europeană; toate aceste părți au prezentat observații orale în ședința care s-a desfășurat la 30 ianuarie 2019.

Analiză

21. Instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă articolul 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 260/2012 trebuie interpretat în sensul că beneficiarului plății i se interzice să impună ca plata pe baza schemei de debitare directă SEPA să fie supusă condiției ca plătitorul să aibă domiciliul în statul membru în care are domiciliul sau sediul și beneficiarul plății.

22. Verein für Konsumenteninformation consideră că articolul 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 260/2012 interzice beneficiarului plății să condiționeze acceptarea plăților efectuate prin debitare directă în cadrul SEPA de cerința ca plătitorul să își aibă domiciliul în statul membru în care are domiciliul sau sediul și beneficiarul plății, chiar și atunci când sunt acceptate și alte metode de plată, de exemplu prin carte de credit. Comisia împărtășește acest punct de vedere.

23. Deutsche Bahn nu este de acord cu acest punct de vedere. Pârâta arată că, deși articolul 9 alineatul (2) din acest regulament reglementează relația dintre plătitor și beneficiarul plății, textul nu prevede nici că beneficiarul este obligat să ofere debitare directă, nici că este interzis să se impună plătitorului să îndeplinească alte condiții pentru a putea utiliza debitarea directă. În special, această dispoziție nu prevede că beneficiarul care dorește să ofere servicii de plată prin debitare directă ar fi obligat fie să le ofere această opțiune tuturor clienților, fie să nu le-o ofere deloc. Astfel, după cum reiese în mod clar din această dispoziție, utilizarea schemei de debitare directă necesită un acord în acest sens între părțile la contract. Numai în acest caz i s-ar interzice beneficiarului să solicite ca un cont de plăți utilizat pentru debitare directă să fie situat într-un anumit stat membru.

Articolul 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 260/2012 - obligațiile plătitorului

24. În temeiul articolului 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 260/2012, „un beneficiar al plății care acceptă un transfer de credit sau care utilizează debitarea directă pentru a primi fonduri de la un plătitor care deține un cont de plăți situat pe teritoriul Uniunii nu specifică statul membru în care contul de plăți respectiv este situat, cu condiția ca acest cont de plăți să fie accesibil în conformitate cu articolul 3 [din acest regulament]”.

25. Termenii principali ai acestei dispoziții sunt definiți din punct de vedere juridic la articolul 2 din același regulament. Astfel, „transfer de credit” înseamnă un serviciu de plată pentru creditarea unui cont de plăți al beneficiarului plății printr-o operațiune de plată din contul unui plătitor de către prestatorul de servicii de plată care deține contul de plăți al celui din urmă, pe baza unei instrucțiuni date de plătitor [18]. Pe de altă parte, „debitare directă“ înseamnă un serviciu de plată pentru debitarea unui cont de plăți al plătitorului, atunci când o operațiune de plată este inițiată de beneficiarul plății pe baza consimțământului plătitorului.

26. S-ar putea susține, numai pe baza modului de redactare a articolului 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 260/2012, că Deutsche Bahn nu a acționat în mod nelegal. De fapt, Deutsche Bahn nu impune clienților săi care doresc să recurgă la schema de debitare directă să aibă contul de plăți într-un anumit stat membru.

18 A se vedea articolul 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 260/2012.

27. Problema nu este atât de simplă. Astfel cum vom arăta, există motive imperioase ce țin de contextul și de obiectivul urmărit prin regulamentul în cauză [19] care ar fi în sensul unei alte interpretări a articolului 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 260/2012.

28. Regulamentul nr. 260/2012 a fost adoptat ca parte a unui proiect pentru crearea unei zone unice de plăți în euro (SEPA) pentru instituirea unor servicii comune de plată în întreaga Uniune Europeană, care să înlocuiască serviciile naționale de plată actuale în ceea ce privește plățile în euro. În vederea asigurării unei migrări complete la operațiuni de transfer de credit și de debitare directă în euro la nivelul întregii Uniuni, acest regulament stabilește cerințele tehnice și comerciale cu scopul de a institui o piață integrată pentru plăți electronice „fără a se face distincția între plățile naționale și cele transfrontaliere” [20]. Acestea ar trebui să se aplice plăților din cadrul SEPA, atât la nivel național cât și internațional, în temeiul acelorași condiții de bază și cu aceleași drepturi și obligații, „indiferent de locul în care se află pe teritoriul Uniunii” [21].

29. Deși principalul scop al Regulamentului nr. 260/2012 este de a stabili cerințele tehnice și comerciale aplicabile operațiunilor de transfer de credit și de debitare directă pentru a institui servicii de plată comune la nivelul Uniunii, ceea ce înseamnă că vizează în primul rând beneficiarii, regulamentul menționat ține seama de asemenea de plătitori și, mai precis, într-o anumită măsură, de raportul dintre beneficiarii plăților și plătitori. În această privință, articolul 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 260/2012, care constituie un element oarecum diferit în sistemul regulamentului menționat, se aplică în mod specific acestui raport dintre beneficiarii plăților și plătitori [22]. În acest sens, importanța unui nivel ridicat de protecție a plătitorilor, în special în cazul operațiunilor de debitare directă, este subliniat în preambulul acestui regulament [23].

30. Este o realitate faptul că, în marea majoritate a cazurilor, în Uniune, domiciliul unei persoane corespunde locului în care este situat contul său. Acest lucru pare să fie atât de evident încât nu mai are nevoie de dovezi sau elemente justificative. Cerința ca plătitorul să fie rezident într-un anumit stat membru echivalează, așadar, cu specificarea statului membru în care trebuie să fie situat contul de plăți. În plus, după cum subliniază în mod corect Verein für Konsumenteninformation, faptul că se solicită consumatorului să fie domiciliat în Germania, ca o condiție pentru plata prin debitare directă, conduce la o restricționare chiar mai severă decât (simpla) deschidere a unui cont de plăți în Germania.

31. Prin urmare, practica Deutsche Bahn pare să fie contrară articolului 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 260/2012.

32. Cu toate acestea, Deutsche Bahn invocă două argumente pentru a-și justifica practica. În primul rând, societatea susține că ar trebui să fie luate în considerare dispozițiile și spiritul Regulamentului 2018/302. În al doilea rând, Deutsche Bahn consideră că practica sa este justificată de necesitatea efectuării controlului solvabilității. Vom examina pe rând cele două argumente.

19 În conformitate cu o jurisprudență constantă a Curții, pentru a interpreta o dispoziție din dreptul Uniunii, trebuie să se ia în considerare atât termenii acesteia, cât și contextul său, precum și obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte și în special geneza acestei reglementări; a se vedea în acest sens Hotărârea Egenberger din 17 aprilie 2018 (C-414/16, EU:C:2018:257, punctul 44 și jurisprudența citată).

20 A se vedea considerentul (1) al Regulamentului nr. 260/2012.

21 A se vedea considerentul (1) al Regulamentului nr. 260/2012.

22 O instanță regională de rang superior din Germania chiar a caracterizat această dispoziție ca fiind de natură a proteja consumatorii. A se vedea hotărârea MultiMedia und Recht (MMR), pronunțată de Oberlandesgericht Karlsruhe (Tribunalul Regional Superior Karlsruhe) la 20 aprilie 2018, 4 U 120/17, punctele 10 și următoarele, 2018, p. 611.

23 A se vedea considerentul (32) al Regulamentului nr. 260/2012, care face referire de asemenea la „un nivel înalt de protecție a consumatorilor”.

Regulamentul 2018/302

33. Deutsche Bahn este pe deplin conștientă de faptul că Regulamentul 2018/302 nu este aplicabil în prezenta cauză.

34. Acest regulament se aplică de la 3 decembrie 2018 [24] și, prin urmare, nu este aplicabil în speță *ratione temporis*. De asemenea, nu este aplicabil nici *ratione materiae* întrucât, ca rezultat al articolului 1 alineatul (3) din regulament coroborat cu articolul 2 alineatul (2) litera (d) din Directiva 2006/123, acesta nu se aplică serviciilor de transport. În plus, considerentul (9) al Regulamentului 2018/302 confirmă că discriminarea poate avea loc de asemenea în ceea ce privește serviciile din sectorul transporturilor, în special în ceea ce privește vânzările de bilete pentru transportul de pasageri. Acest considerent indică în această privință patru regulamente referitoare la sectorul transporturilor, dintre care trei conțin dispoziții specifice pentru eliminarea discriminării întemeiate pe cetățenie sau pe domiciliu în ceea ce privește accesul la transport: Regulamentul (CE) nr. 1008/2008 [25], Regulamentul (UE) nr. 1177/2010 [26] și Regulamentul (UE) nr. 181/2011 [27]. Referitor la cel de al patrulea, Regulamentul (CE) nr. 1371/2007 [28], care reglementează drepturile și obligațiile călătorilor din sectorul feroviar, considerentul (9) al Regulamentului 2018/302 enunță că „se intenționează ca Regulamentul nr. 1371/2007 […] să fie modificat în acest sens în viitorul apropiat”.

35. Cu toate acestea, Deutsche Bahn consideră că Regulamentul 2018/302 trebuie să fie luat în considerare în vederea interpretării articolului 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 260/2012, în scopul evitării oricărei contradicții și inconsecvențe în ceea ce privește punerea în aplicare a dreptului derivat al Uniunii.

36. În acest sens, Deutsche Bahn susține că articolul 5 din Regulamentul 2018/302 conține recomandări detaliate cu privire la condițiile în care este permisă discriminarea bazată pe criteriul domiciliului. În temeiul articolului 5 alineatul (1) din acest regulament, comerciantul nu aplică condiții diferite pentru o operațiune de plată, din motive legate de locul domiciliul clientului, *inter alia* [29], în cadrul tranzacțiilor de plată care se încadrează în seria de mijloace de plată acceptate de acesta, în cazul în care operațiunea de plată este efectuată prin intermediul unei tranzacții electronice prin transfer de credit, debitare directă sau printr-un instrument de plată pe bază de card în cadrul aceleiași mărci și categorii de plată [30] și cerințele de autentificare sunt îndeplinite, în temeiul Directivei 2015/2366 [31]. Deutsche Bahn susține că tocmai aceste cerințe de autentificare [32] nu sunt îndeplinite în speță, ceea ce înseamnă că ar fi posibilă discriminarea bazată pe criteriul domiciliului.

24 A se vedea articolul 11 alineatul (1) din Regulamentul 2018/302.

25 Regulamentul (CE) nr. 1008/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 septembrie 2008 privind normele comune pentru operarea serviciilor aeriene în Comunitate (JO 2008, L 293, p. 3). A se vedea articolul 23 alineatul (2): „Fără a aduce atingere articolului 16 alineatul (1), accesul la tarifele pentru transportul aerian de pasageri, respectiv de marfă, dintr-un aeroport situat pe teritoriul unui stat membru în care se aplică tratatul, disponibile publicului, se acordă fără discriminare pe criterii de naționalitate, *loc de reședință al* clientului sau sediu al agentului transportatorului aerian sau al unui alt vânzător de bilete din cadrul Comunității”. Sublinierea noastră.

26 Regulamentul (UE) nr. 1177/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010 privind drepturile pasagerilor care călătoresc pe mare și pe căi navigabile interioare și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 (JO 2010, L 334, p. 1). A se vedea articolul 4 alineatul (2): „Fără a aduce atingere tarifelor sociale, condițiile contractuale și tarifele aplicate de operatori de transport sau de vânzătorii de bilete sunt oferite publicului larg fără vreo discriminare directă sau indirectă privind naționalitatea clientului final sau privind locul în care este stabilit operatorul de transport sau vânzătorul de bilete în cadrul Uniunii”.

27 Regulamentul (UE) nr. 181/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 februarie 2011 privind drepturile pasagerilor care călătoresc cu autobuzul și autocarul și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 (JO 2011, L 55, p. 1). A se vedea articolul 4 alineatul (2): „Fără a aduce atingere tarifelor sociale, condițiile contractuale și tarifele aplicate de transportatori sunt oferite publicului larg fără vreo discriminare directă sau indirectă privind naționalitatea clientului final sau privind locul în care sunt stabiliți transportatorii sau vânzătorii de bilete în cadrul Uniunii”.

28 Regulamentul (CE) nr. 1371/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 octombrie 2007 privind drepturile și obligațiile călătorilor din transportul feroviar (JO 2007, L 315, p. 14).

29 Precum și din motive legate de cetățenia sau naționalitatea, domiciliul sau sediul clientului, de locul în care este situat contul de plăți, de sediul prestatorului de servicii de plată sau de locul emiterii unui instrument de plată în Uniune.

30 Litera (a).

31 Litera (b). Și în cazul în care operațiunile de plată sunt efectuate într-o monedă acceptată de comerciant [litera (c)].

32 A se vedea articolul 97 din Directiva 2015/2366.

37. În opinia Deutsche Bahn, deoarece în speță – în ipoteza în care ar intra sub incidența Regulamentului 2018/302 – ar fi posibilă discriminarea bazată pe criteriul domiciliului, în temeiul articolului 5 din regulamentul menționat, o astfel de discriminare ar trebui să fie posibilă și în temeiul articolului 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 260/2012. Prin urmare, Curtea ar trebui să interpreteze articolul 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 260/2012 în așa fel încât să permită o discriminare bazată pe criteriul domiciliului.

38. Nu suntem convinși de trimiterea la Regulamentul 2018/302 și de eventualele analogii negative ce ar putea decurge din acesta în prezenta speță [33].

39. Regulamentul 2018/302 este un exemplu în care legiuitorul Uniunii precizează mai concret criteriile pentru stabilirea condițiilor în care este interzisă o diferență de tratament întemeiată pe domiciliul unui plătitor (sau, într-o formulare diferită, în care este permisă o astfel de diferență de tratament). Un astfel de standard se aplică în cadrul Regulamentului 2018/302 și numai în cadrul respectiv. Acesta are legătură cu particularitățile geoblocării, care sunt complet diferite de cele ale plății prin debitare directă. În cazul în care legiuitorul Uniunii ar dori să stabilească aceleași standarde în ceea ce privește plățile cu debitare directă în cadrul SEPA care intră sub incidența Regulamentului nr. 260/2012, ar fi liber să procedeze astfel. În lipsa unei trimiteri clare în acest regulament la alte texte însă, cum ar fi Regulamentul 2018/302, considerăm că este dificilă „potențarea reciprocă" a conceptelor – cu atât mai mult cu cât ne aflăm în prezența unui raport orizontal între doi particulari. Într-o astfel de situație, ipoteza că legiuitorul Uniunii a luat deja în considerare și a calibrat toate interesele este chiar mai puternică și nu există niciun motiv pentru a pune sub semnul întrebării acest lucru.

40. În concluzie, Regulamentul 2018/302 nu ar trebui să fie luat în considerare pentru interpretarea articolului 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 260/2012, astfel cum susține Deutsche Bahn. Trimiterile la Regulamentul 2018/302 și pretinsele analogii cu acesta mai mult derutează decât conving.

Excepțiile de la obligațiile beneficiarului plății

41. În sfârșit, dorim să abordăm problema dacă restricția privind libertatea de plată exclusă prin articolul 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 260/2012 ar putea fi justificată, cu alte cuvinte dacă este posibil ca o întreprindere să se abată de la cerințele articolului 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 260/2012.

42. Deutsche Bahn atrage atenția asupra riscului de abuz și de neplată în legătură cu plata cu debitare directă. Se pretinde că riscul este ridicat atunci când, precum în litigiul principal, mandatul SEPA este emis direct de client către beneficiarul plății, fără intervenția prestatorului de servicii de plată al clientului sau al beneficiarului plății. Astfel, în cazul altor modalități de plată, prestatorul de servicii de plată ar accepta plata de către client numai în cazul unei previziuni de plată pozitive. În schimb, în caz de plată prin debitare directă, beneficiarul plății însuși trebuie să evalueze riscul de neplată de către client. Beneficiarul plății este primul care se achită de obligațiile sale prin emiterea biletului. În consecință, beneficiarul plății suportă riscul ca plătitorul să nu plătească.

33 Trebuie subliniat faptul că, în urma observațiilor scrise prezentate de Deutsche Bahn, Curtea, în temeiul articolul 61 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, a invitat participanții la ședință să exploreze posibila incidență a Regulamentului 2018/302. În ceea ce ne privește, ne-am edificat în sensul în care, la terminarea ședinței, am rămas cu convingerea că în această speță nu trebuie să se țină seama de respectivul regulament.

43. Deutsche Bahn, prin urmare, consideră că este necesar să aibă posibilitatea de a efectua controlul solvabilității. Firmele care oferă astfel de servicii tind să facă acest lucru la nivel național. Deutsche Bahn subliniază că un control adecvat al solvabilității nu este posibil în condiții aproape identice în toate țările SEPA. Controlul solvabilității clienților cu domiciliul în Austria este de 15 ori mai costisitor decât în cazul clienților cu sediul în Germania. Beneficiarul plății ar trebui să suporte costuri economice semnificative dacă ar trebui să adapteze propriile sisteme de facturare și interfețele sale, astfel încât să poată lua în considerare analize privind solvabilitatea din întreaga zonă SEPA. Având în vedere aceste costuri, adesea schema de debitare directă nu ar mai fi rentabilă și, prin urmare, nu ar mai putea fi oferită. Aceasta nu putea fi intenția legiuitorului Uniunii.

44. În plus, Deutsche Bahn arată că integrarea controlului solvabilității într-o metodă de plată organizată de operatorul însuși nu ar fi rentabilă pentru unii beneficiari de plăți din cadrul SEPA și, în multe state membre, nu ar fi posibilă în condiții acceptabile din punct de vedere comercial. Niciun operator nu ar oferi informații privind solvabilitatea la nivelul SEPA. Unele state membre SEPA s-ar găsi în situația de a nu avea deloc acces sau de a avea un acces parțial la informațiile cu privire la solvabilitatea clienților. Beneficiarul plății nu ar putea, așadar, să reducă în mod corespunzător riscul de neplată în cazul operațiunilor cu debitare directă în cadrul SEPA pentru acești clienți și, dacă i s-ar solicita să ofere plăți cu debitare directă către clienți cu sediul în aceste țări, beneficiarul plății ar suporta cu bună știință un risc incalculabil. În plus, din cauza diferențelor legate de obiceiurile de plată și/sau de așteptările clienților în diferitele țări din cadrul SEPA, ar exista diferențe semnificative în ceea ce privește costurile pentru obținerea informațiilor referitoare la creditele clienților, astfel încât s-ar putea să nu fie rentabil din punctul de vedere al costurilor ca un stat membru să prefere debitarea directă altor metode de plată mai ieftine.

45. Deși înțelegem argumentele economice invocate de Deutsche Bahn, nu putem, din punct de vedere juridic, să fim de acord cu argumentația sa.

46. Nici articolul 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 260/2012, nici o altă dispoziție din acest regulament nu oferă vreo justificare. Nu încurajăm Curtea să caute posibile justificări în textul acestui regulament (probabil în raport cu pretinsa intenție a legiuitorului Uniunii, care, altfel, ar fi soluționat această chestiune).

47. Din nou, înțelegem că articolul 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 260/2012 a avut în vedere diferitele interese ale plătitorilor și ale beneficiarilor plăților atunci când este vorba de plata prin debitare directă. Oricum am privi lucrurile însă, această dispoziție nu prevede excepții. Legiuitorul Uniunii și-a făcut datoria – și este liber să modifice orice dispoziții, în ipoteza în care ar decide să o facă deoarece, de exemplu, nu pot fi puse în aplicare.

48. Motivul că, în practica comercială, nu există o piață internă pentru evidența și analiza solvabilității debitorilor nu poate justifica, în sine, cerința privind domiciliul din această speță. În plus, un astfel de raționament se apropie vertiginos de o argumentație pur economică în contextul celor patru libertăți. Acest argument nu poate fi acceptat. După cum se știe, statele membre nu pot invoca argumente de ordin pur economic ca motive imperative legate de interesul public. Fără îndoială, în cazul unor situații orizontale, nu sunt în joc interese *publice* – iar interesele *private* au tendința de a fi de natură economică. Totuși, simpla afirmație privind absența unei piețe interne pentru evidența debitorilor nu este suficientă.

49. Este adevărat că pot exista societăți comerciale care, în calitate de beneficiare de plăți, preferă, din motive comerciale sau din alte motive, să nu ofere plătitorilor posibilitatea de a plăti prin debitare directă. Acest lucru este perfect legitim potrivit articolului 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 260/2012. Într-adevăr, această dispoziție se aplică numai după ce s-a optat pentru acceptarea debitării directe. Într-o astfel de situație, nu poate exista nicio discriminare. În cazul în care rezultatul este că, în loc de a oferi forme de plată discriminatorii, beneficiarul plății decide să nu ofere deloc o anumită formă de plată, aceasta este o realitate economică care va trebui acceptată ca atare.

Concluzie

50. În lumina considerațiilor anterioare, propunem Curții să răspundă la întrebările adresate de Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria) după cum urmează:

„Articolul 9 alineatul (2) din Regulamentul (UE) nr. 260/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 martie 2012 de stabilire a cerințelor tehnice și comerciale aplicabile operațiunilor de transfer de credit și de debitare directă în euro și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 924/2009, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 248/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 februarie 2014, trebuie interpretat în sensul că beneficiarului plății i se interzice să impună ca plata pe baza schemei de debitare directă în cadrul zonei unice de plăți în euro (SEPA) să fie supusă condiției ca plătitorul să aibă domiciliul în statul membru în care are domiciliul sau sediul și beneficiarul plății.”